

Bedankt voor het downloaden van dit artikel. De artikelen uit de (online)tijdschriften van Uitgeverij Boom zijn auteursrechtelijk beschermd. U kunt er natuurlijk uit citeren (voorzien van een bronvermelding) maar voor reproductie in welke vorm dan ook moet toestemming aan de uitgever worden gevraagd.

Boom

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet van 1912 gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch door fotokopieën, opnamen of enig andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voor zover het maken van kopieën uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikelen 16h t/m 16m Auteurswet 1912 jo. Besluit van 27 november 2002, Stb 575, dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoeding te voldoen aan de Stichting Reprorecht te Hoofddorp (postbus 3060, 2130 KB, www.reprorecht.nl) of contact op te nemen met de uitgever voor het treffen van een rechtstreekse regeling in de zin van art. 16l, vijfde lid, Auteurswet 1912.

Voor het overnemen van gedeelte(n) uit deze uitgave in bloemlezingen, readers en andere compilatiewerken (artikel 16, Auteurswet 1912) kan men zich wenden tot de Stichting PRO (Stichting Publicatie- en Reproductierechten, postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp, www.cedar.nl/pro).

No part of this book may be reproduced in any way whatsoever without the written permission of the publisher.

info@boomamsterdam.nl
www.boomuitgeversamsterdam.nl

Reacties

Reactie op 'De Franse connectie – Een geschiedenis van de psychoanalyse in België' van Dany Nobus en Katrien Libbrecht, Tijdschrift voor Psychoanalyse 1997-3, p. 132-149

Na lezing van het artikel van Nobus en Libbrecht mogen enkele kanttekeningen niet ontbreken.

Eerst en vooral hebben de auteurs de verdienste dit complexe onderwerp – de geschiedenis van de psychoanalyse in België is niet eenvoudig – op heldere wijze te hebben uiteengezet. Die kwaliteit leidt er evenwel toe dat het geheel kort overkomt, maar toegegeven: van een tijdschriftartikel kan men bezwaarlijk de omvang van een boek verwachten.

Deze beknoptheid en helderheid hebben wel geleid tot het vereenvoudigen van nochtans bekende informatie, wat het feitenmateriaal soms anders laat oplichten. Zo lees ik bij voorbeeld op pagina 141 dat het Gezelschap voor Psychoanalyse en Psychotherapie in mei 1990 werd opgericht om zes maanden later te worden erkend door de eveneens in 1990 opgerichte Ecole Européenne de Psychanalyse. Hier zou men beter hebben kunnen vermelden dat de EEP in september 1990, dus na het Gezelschap, werd opgericht, en dat de overeenkomst tussen GPP en EEP op 11 november 1990 te Parijs werd ondertekend. Overigens stellen de auteurs dat de EEP werd opgericht als overkoepelende organisatie voor de ECF (Ecole de la Cause freudienne) en voor Iacaniaanse secties in Spanje en Italië. Dit is in die zin onjuist dat de ECF (met Frankrijk en Franstalig België als werkterrein) geen deel uitmaakt van de EEP: beide scholen bestaan naast elkaar, ook al zijn een aantal ECF-leden lid van de Europese School. Samen met andere scholen (in Zuid-Amerika onder meer) maken ECF en EEP deel uit van de inmiddels opgerichte AMP of Association Mondiale de Psychanalyse. Toegegeven:

op het eerste gezicht is alles niet zo eenvoudig en het lijken details, maar de informatie is ter beschikking... dus men zou er gebruik van mogen maken!

Erger wordt het evenwel in volgende zin, eveneens op pagina 141: 'Om onduidelijke redenen heeft het GPP geweigerd zich aan te sluiten bij het gezamenlijk initiatief van het Tijdschrift voor Psychoanalyse – sommigen stellen dat de groep nooit om haar medewerking is gevraagd, terwijl anderen beklemtonen dat samenwerking vanuit de leiding van het GPP werd uitgesloten – waardoor het zowel zijn onafhankelijkheid als zijn isolement binnen het Nederlandstalige psychoanalytische veld heeft beklemtoond. Voor de rest ondersteunt het GPP voornamelijk Gentse activiteiten (...).' Bij een eerste lezing wist ik bij wijze van spreken niet wat ik las. Hoezo? Men waagt zich aan geschiedschrijving – waarvoor alle verdiende lof – en plots schrijft men geschiedenis met roddels, vermoeden en *hearsay*: 'sommigen stellen' en 'anderen beklemtonen'. Toe nou, dit is niet klein, dit is microscopisch. Het spijt mij te moeten vaststellen dat deze auteurs, die ik nog steeds als sympathieke collegae ken, plots op zo'n ontstellende manier uitglijden. Wat is het motief dat hun tekst en hun heldere stijl plots zo'n belabberde wending geeft? Daar heb ik het raden naar. Des te meer daar ik als voorzitter van het Gezelschap wel van heel nabij, als ik het zo mag zeggen, bij deze affaire betrokken was. Van zo nabij zelfs dat ik de vergadering voorzat waarin de Raad van Bestuur het besluit nam niet aan het initiatief deel te nemen, en zelf de brief ad hoc aan collega Hans Reijzer heb geschreven, waarin ik deze beslissing motiveerde. De stukken zijn in het archief ter beschikking en collega Reijzer antwoordde met een vriendelijke brief op mijn schrijven. Waarom wordt dit nu plots in een paranoïde sfeer gebracht? Laat ik recapituleren: het Gezelschap werd uitgenodigd deel te nemen

aan de Stichting voor het Tijdschrift voor Psychoanalyse, maar uit de toegestuurde stukken bleek dat deze uitnodiging pas kwam toen de hele zaak al aan afronding toe was en men het bestand van potentiële abonnees wou samenvoegen. Ik heb daar alle begrip voor, maar dat de Vlamingen in de vergadering zich ons bestaan zo laat herinnerden, gaf toch te denken: wie isoleert wie? Voorts was op de vergadering van de Raad van Bestuur duidelijk dat een probleem rees rond het aanvaarden van een bijkomend groepsabonnement. De leden van het Gezelschap zijn immers door hun lidmaatschap geabonneerd op de sinds 1981 verschijnende *Psychoanalytische Perspectieven* en de leden van de Raad stonden voor een verscheurende keuze: het was onmogelijk de lidmaatschapsbijdrage nogmaals fors te verhogen door het aannemen van een nieuw groepsabonnement. Dus kon alleen worden gekozen tussen het Tijdschrift of de *Perspectieven*. De discussie was lang aangezien er uiteraard belangstelling voor het nieuwe tijdschrift was, maar het verlangen een eigen instrument te behouden haalde het uiteindelijk. In mijn brief aan Collega Hans Reijzer heb ik deze keuze en de motieven daartoe uiteengezet en in bijlage bij de brief werd aan de Nederlandse leden van de Stichting een geschenkexemplaar van de *Perspectieven* toegestuurd. De formulering dat 'samenwerking vanuit de leiding van het GPP werd uitgesloten' is dus uitermate tendentius: die samenwerking werd helemaal niet 'uitgesloten', er werd met spijt omwille van de gedwongen keuze geopteerd tegen samenwerking en voor het bestaande, eigen werkinstrument. Als collega Hans Reijzer mijn brief en zijn antwoord als bijlage bij deze reactie wil publiceren, dan geef ik daartoe mijn onvoorwaardelijke toestemming.

Een detail wil ik nog even aanraken. Wat het ondersteunen van 'voornamelijk Gentse activiteiten' betreft, moet ik laten weten dat dit wellicht in den beginne zo was: men begint met een kern, een basis, en die heeft wel vaker een herkenbare geografische lokalisatie en spreiding. We zijn echter al een eind van dit beginpunt verwijderd, er zijn jaren hard werken aan gespenderd. Inmiddels worden jaarlijks studiedagen in diverse Vlaamse steden georgani-

seerd en laten de leden van het Gezelschap zich in hun thuisbasis evenmin onbetuigd: de lezingencycli in Diest en in Kortrijk lopen goed. Vergeet ik mij als ik in het 'Gentse' hier een ietwat smalende toon hoor?

Ik besluit: waar Nobus en Libbrecht een sfeer van geheimdoenerij en 'gekonkel' suggereren en daardoor een paranoïde noot aanbrengen, zijn de stukken ter inzage in het archief. Historici raadplegen archieven en gaan niet af op anonieme mededelingen. Voorts vind ik het bedroevend dat beide auteurs – van wie de eerste tot zijn vertrek naar het buitenland lid van het GPP was en de tweede nog steeds lid is – mij toch vrij goed kennen, maar zelfs de moeite niet doen even na te vragen hoe een en ander nu eigenlijk gelopen is. Acht men mij zo weinig bereikbaar? Dat is nochtans niet de indruk die ik krijg als ik naga hoe andere leden van het Gezelschap mij wel weten te vinden – mondeling, per brief, per fax, dezer dagen zelfs per e-mail – als zij vragen en/of opmerkingen hebben bij het gevoerde beleid. Kortom: de hoger geciteerde passus is een morsige vlek midden in een anders knap werkstuk. Bedroevend.

Hubert Van Hoorde,
psychiater-psychoanalyticus te Gent, voorzitter van het Gezelschap voor Psychoanalyse en Psychotherapie

Antwoord op de reactie van Dr. H. Van Hoorde

Na lezing van de reactie van Dr. H. Van Hoorde op een passage uit ons artikel over de geschiedenis van de psychoanalyse in België, kunnen wij, en vermoedelijk veel anderen met ons, slechts besluiten dat hij onze voorstelling eerder bevestigt dan ontkracht. De door Dr. H. Van Hoorde opgesomde redenen voor de beslissing van het GPP om niet in zee te gaan met het Tijdschrift voor Psychoanalyse (uitnodiging ontvangen toen alles reeds beklonken was, onmogelijkheid om het lidmaatschapsgeld van de leden nogmaals te verhogen, wens om het eigen instrument te behouden) maken duidelijk dat alles nogal onduidelijk is en dat de door ons vermelde opinies niet uit de lucht gegrepen

Reacties

zijn. Inderdaad kan een analyticus gemakkelijk uit de eerste reden besluiten dat het GPP niet om haar medewerking werd gevraagd, terwijl 'uitsluiting' wel degelijk een mogelijke interpretatie is van de uiteindelijke beslissing. De aantijging van Dr. Van Hoorde dat onze voorstelling op anonieme mededelingen berust zouden wij slechts kunnen weerleggen door de namen te openbaren van diegenen uit wier

mond wij ze hebben vernomen, een weg die wij hier niet willen bewandelen. Laten wij volstaan met te zeggen dat beide opinies werden geformuleerd door prominente figuren binnen de Raad van Beheer van het GPP.

Dany Nobus
Katrien Libbrecht